

HAVEVÆRTEN
AT FORENE BYER MED NATUREN
RECONCILING CITIES WITH NATURE
THE GARDEN CARETAKER

Liv muliggør liv

Vi introducerer hermed *Haveværten* som en ny karakter i samfundet - en kunstner, en nabo, en gartner, en vært med jord under neglene. *Haveværten* stimulerer via kunsten beboelighed for mange arter. En hybridkarakter, der inviterer borgere til sanseligt møde med stedet, mikrober, flora og fauna inde i sit drivhus og ude i de bynære landskaber. En karakter, der inviterer til at stoppe op, lytte og blive nærværende nok til at lande i oplevelsen af en aktiv natur, som mennesket udfolder sit liv indhyllet i og dybt afhængig af.

Haveværten oplever ikke naturen som invasiv i byen og mennesket som invasiv i naturen. I stedet fermenterer *Haveværten* denne dikotomi og siger: Mennesket er natur! Vore kreationer kan være naturlige artefakter¹, og naturen har agens! *Gaia er en begivenhed!* Siger *Haveværten* inspireret af den franske filosof Bruno Latour. Og det at bo i *Gaia* er en dynamisk tilstand. En begivenhed for både mennesket og for alle de andre arter, vi lever her sammen med. Det er ikke bare noget, der kan ordnes, det er ikke statisk eller frosset. Det udfolder sig fra øjeblik til øjeblik. Vi må deltage som mennesker, der ikke udvinder og forbruger, der ikke ser vores beboelser og naturen som statiske, men som *Havevært* invitere til deltagelse og opmærksom undersøgelse i landskabet, byen, kunsten, materialerne, nabolaget – som del af arternes sammenvævede dans². *Haveværten* undersøger med kunsten, hvordan vi gennem en for-grønning af vore indre landskaber kan stimulere vores tilhørsforhold

til de ydre landskaber. Den indre natur og den ydre natur. For det at bo er eksistentielt. Både for bævere, dværgflagermus og for mennesker. Bostedet og arkitekturen er et middel til eksistentielt fodfæste³ - byerne, dammene, åerne, og bygningerne. På samme måde som kunsten reflekterer meningen med vores eksistens, rammesætter arkitekturen den. Og hvor eksistens hidtil har handlet om at finde meningen med vore unikke menneskelige liv, handler det nu ikke længere om at pille navle og se indad. Meningen må i stedet findes ved bevidstheden om vores indhylning i myriader af arter og en aktiv muliggørelse af de mange andre livsformer, som fører til, at vi lever⁴.

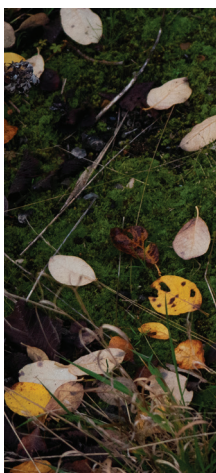
Vores eksistentielle undersøgelse er altså radikalt forandret, og dette ved Havevæerten og siger: *Hvilke liv muliggør vore liv, og hvordan muliggør vi deres?* Kunsten og arkitekturen må derfor omskrive den eksistentielle undersøgelse og udfolde den æstetik, der opstår gennem bevidstheden om indhylningen i de utallige mange andre livsformer. Arkitekturen må muliggøre denne flerartede beboelse. Havevæerten peger derfor mod det flerartede. En by, nabolag, byplanlægning, formgivning, landskabsdesign der stimulerer tilhørsforhold på tværs af livsformer og styrker beboeligheden for mange arter!⁵

Hvem er Havevært i dit landskab? Og hvis det er dig, der er Havevært, hvordan muliggør du liv?

Haveværtens manifest

Stedets Væsen

Haven

På et symbolsk niveau er haven vores oprindelige hjem, en hortus conclusus. Haven kan siges at være en arkitektonisk sammensætning af jord - en materiel metafor for vores forhold til den naturlige verden. Måden hvorpå menneskers hænder har klippet, trimmet, beskåret disse grønne pletter - disse frodige former, figurer og samlinger - fortæller os noget om os selv. De kan fortælle historier om kontrol og adskillelse, eller de kan fortælle historier om pleje og omsorg. Der er en fremmedgørelse mellem mennesker og naturen, noget som i dag udfolder sig som en krise i vores tilhørsforhold. Mange mennesker kender ikke de steder, de bor, eller de arter, de deler fællesskaber med.

Værten

Vi forestiller os haven som et symbol for den undersøgelse af måder, vi kan engagere os med og skabe omsorg for de naturlige landskaber på vores planet. Hvis haven er en miniature af vores verden, så er den også den perfekte legeplads til at udforske nye fortællinger og nye menneskelige karakterer, som vi kan kropsliggøre. Historier om vildmarken, nye relationer, slægtskab på tværs af arter og materialiteter, der forsoner mennesket med naturen. Den private have, byparken, de grønne områder udenfor kontorlandskabet, de indeholder et revolutionært potentiale for en opblomstring af biodiversitet. Varetaget af mennesker, mens vi ændrer vores idé om, hvad vi kalder en skøn have.

Europa forandrer sig

Riv ned. Byg nyt.

Sådan ender handleplanerne ofte, når utallige gamle bygninger og byområder i Europa skal renoveres, vedligeholdes eller transformeres.

Men i takt med vores bevidsthed om klima- og biodiversitetskriserne øges, så vokser nye perspektiver frem, og et opgør med *business as usual* er for alvor undervejs.

Hvis Europa skal bevæge sig ind i en grønnere og mere levedygtig fremtid, skal vores byer og samfund gøres cirkulære. Vi er nødt til at vænne os til, at nye bygnings-typer, genbrugsmaterialer og områder, der gror vildt, får plads i fremtidens byudvikling – ikke på trods af det skønne, men som en del af det.

Den transformation kræver mod og lydhørhed fra dem, der bor, udvikler og bygger i fremtidens Europa. Det kræver, at vi tør forholde os til nye æstetiske udtryk, der kan forbinde os til hinanden, de tilstedeværende teksturer, arter og de myriader af fortællinger, som vores byer og bygninger gemmer på.

Når EU-initiativet New European Bauhaus kobler skønhed og uimodståelighed med den grønne transition, fører det til en undersøgelse af, hvordan vi bryder med silotænkningen og åbner muligheden for, hvad der sker, hvis kunsten i samarbejde med ingeniører, forskere, arkitekter og

by-udviklere stiller spørgsmål og finder svar sammen. Inspirationen til det stammer fra den originale Bauhaus-skole, der samlede håndværk, arkitektur og kunstnerisk praksis i én bevægelse for over 100 år siden.

Helt konkret er formålet med New European Bauhaus at samle spørgsmålene og svarene i nogle designprincipper, der skal udfolde handlingsmulighederne for nye tilhørsforhold og fællesskaber.

Målet er, at vi tør stole på, at den grønne transition er berigende og består af langt mere end begrænsninger, formløse og fattigere liv.

Lad os designe en uimodståelig fremtid, sammen.

New European Bauhaus

Hvad sker der hvis vi lytter til et sted før vi bebygger det?

Havevæerten er et designforslag til grund-ejer, der handler om menneskets forbundethed med naturen. Det baserer sig på en regenerativ tilgang til byudvikling, hvilket betyder, at byggeprojekter giver tilbage til de miljøer, de indgår i.

Klima- og biodiversitetskrisen indebærer nemlig, at vi er nødt til at flytte vores perspektiv fra et menneskecentreret natursyn til en helhedsbetragtning. Dette får stor betydning for byggeriet og byerne, der fremover skal gøre nytte for andre og flere væsner end kun mennesket.

Den franske naturfilosof Bruno Latour sagde, at det vi ikke kender, kæmper vi ikke for! Meningen med en Havevært er derfor at fremhæve det flerartede fællesskab, så andre end kun os selv tilgodeses.

STEDETS VÆSEN

Havevæerten baserer sig på NXT-metoden Stedets Væsen, som blev udført på den gamle asfaltgrund, da NCC's fabrik stadig var i drift.

Stedets Væsen er en tværfaglig metode, der kortlægger stedspecifikke kvaliteter på byggegrunde, inden de udvikles. Havevæerten er et resultat af en sådan registrering og blev foreslået som en del af det nye boligprojekt, der nu skyder op på den tidligere fabriksgrund.

Påstanden er, at lydhørhed over for et sted kan skabe merværdi for flere. Merværdi skal i denne sammenhæng ses som andet end kroner og ører. Det er en langsigtet valuta, der peger på fremtidens fordringer til byggeriet. Krav, der skal give både mennesket og miljøet det optimale, uden at skade fremtidige og flerartede generationers mulighed for at få opfyldt deres behov.

MED EU PÅ SIDELINJEN

I 2020 kom EU ind i billedet, da NXT blev inviteret til at indgå i et partnerskab om at udvikle et dansk forslag til EU-kommissionens projekt New European Bauhaus. I 2022 blev partnerskabets projekt DESIRE annonceret som vinder og et af seks fyrtårnsprojekter i Europa.

DESIRE har tre danske demonstrationsprojekter, hvor Havevæerten udgør det ene. Testperioden løber fra april 2023 til marts 2024. I perioden indtager en række kunstnere rollen som stedets Havevært, hvor de vil teste designprincipper fra DESIRE gennem kunstbaseret forskning og borgerinddragelse.

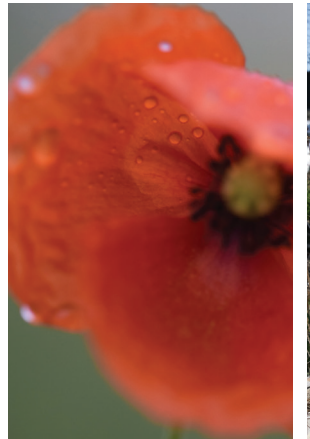
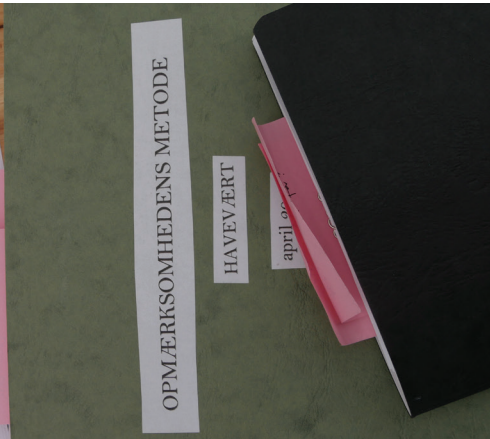
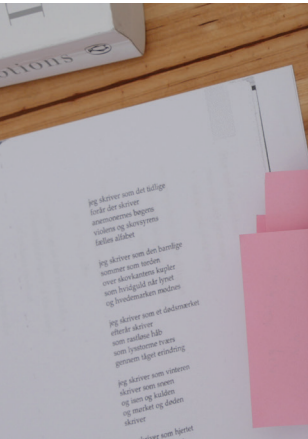
Formålet med dette demonstrationsprojekt er at undersøge, hvordan kunstneriske og regenerative tilgange kan forene byer med naturen. Det endelige mål er at udvikle en række designprincipper for New European Bauhaus i forsøget på at designe det uimodståelige cirkulære samfund i fremtidens Europa.

Haveværterne har ordet

“At bruge skriften som forstørrelsesglas og se på stedet og dets menneskelige og ikke-menneskelige beboere og møde dem gennem skriften. Det poetiske sprog kan beskæftige sig indgående og dvælende ved sine omgivelser ved at foreslå et nyt blik og give mulighed for at se tingene på en anden måde, end vi er vant til.

– Helene Johanne Christensen,
forfatter og skriveunderviser, Havevært
11.-24. april 2023

“ I see the Garden Caretaker project as a hub for environmental education and community engagement. A tool for reflecting on the diversity and interconnectedness of different species and ecosystems in relation to the local community by incorporating elements from different species and habitats.

– Davide Ronco,
skulptør, Havevært
23. okt - 5. november 2023

“Det unikke ved kunst som metode er, at man kan komme helt tæt på nogle fænomener og selv vælge de vinkler man observerer og interagerer med dem fra.

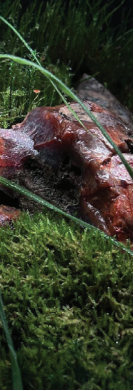
– Georg Jagunov,
billedkunstner & skulptør, Havevært
7.-20. august 2023

“Hensigten er at skabe stærkere forbindelser til stedet og jorden igennem lyntring. Jeg indsamler materialer på stedet som jeg bringer ind i en anden kontekst - i Drivhuset - hvorfra folk inviteres til en lyttesituation. Lyde frembringes igennem berøring af det indsamlede materiale. At lytte kræver en vis ro, en ro som over tid forplanter sig i menneskekroppen.

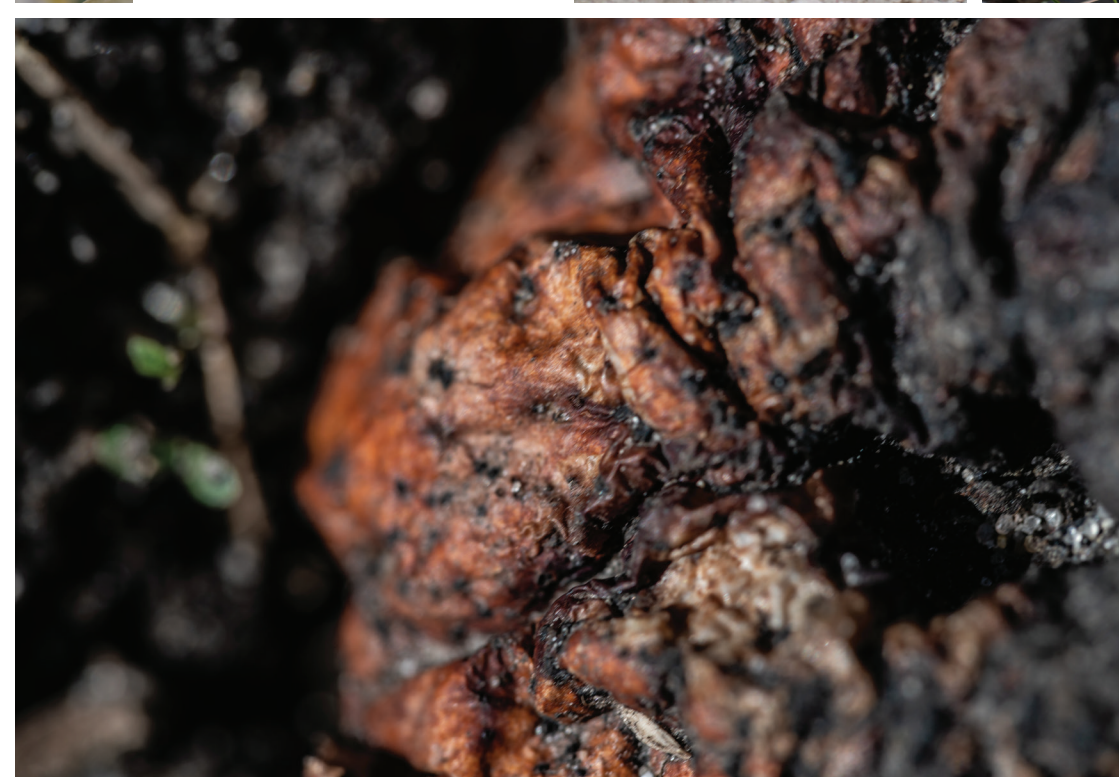
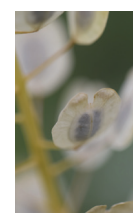
– Arendse Krabbe,
billedkunstner, Havevært
11.-24. september 2023

“Kunst kan vække følelser, og for at kunne handle bæredygtigt, er vi nødt til at begynde at føle os forbundet med den verden vi er del af. Der kan kunsten gøre en forskel. Kunst kan give nye øjne på verden gennem oplevelser, altså levede erfaringer. Det er et fantastisk værktøj, når vi skal træne os i at se verden på en anden måde og handle anderledes.

– Daily Fiction med Tora Balslev, performancekunstner, Havevært og Felia Gram-Hanssen, lydkunstner, Havevært feb/marts 2024

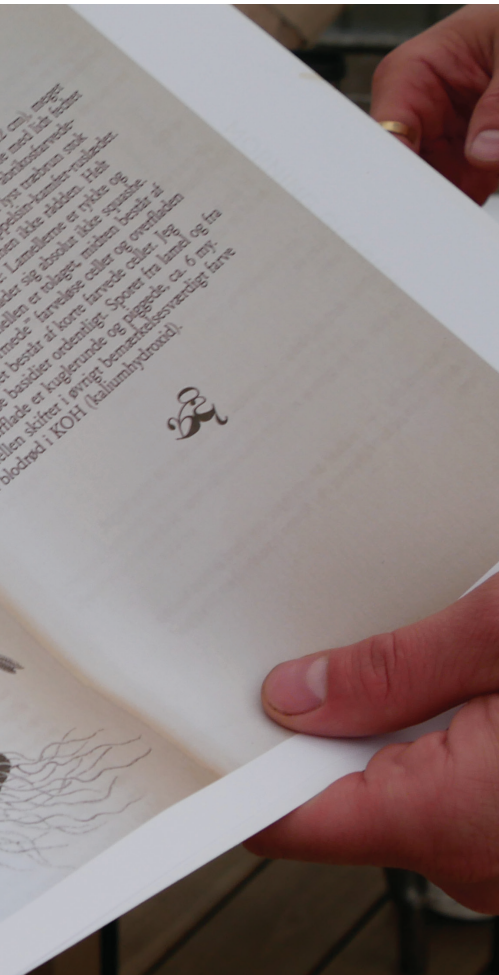

Den iterative proces

Med Haveværts-projektet som en del af DESIRE⁶ og New European Bauhaus, har vi valgt at arbejde med en iterativ proces, der er designet til systemudvikling - baseret på en gentagelse af en lineær sekvens af aktiviteter, indtil et ønsket mål er nået. Den iterative proces er en serie af aktiviteter, der bevæger sig fra det abstrakte til det konkrete, fra den vage idé til det håndgribelige produkt. Fra udvikling til test og endelig implementering. Den iterative proces er en læringscyklus, der gentages, indtil det mål, som er sat for processen, er nået. På samme måde som den videnskabelige metode, hvorfra den iterative proces stammer, følger den en cyklisk form. Fra spædbarnsundren til et spørgsmål, der formuleres til en hypotese. Derefter testes en hypotese gennem eksperimenter og observationer. Observationen fører enten til falsifikation eller verifikation af hypotesen og dermed muligheden for en ny undren, en ny forståelse og nye hypoteser, baseret på bekræftelsen eller afvisningen af dens forgænger.

Familie-træet

STEDETS VÆSEN

En tværfaglig metode til kortlægning af steds-specifikke kvaliteter på byggepladser, inden de udvikles.

nxt®

DESIRE

24 partnere i fem EU-lande. Tre måder at handle på og tre danske demonstrator sites.

Målet er at udvikle en række designprincipper for NEB i forsøget på at designe et uimodståeligt cirkulært samfund.

Principper: Cirkularitet // Tilhørsforhold // Biodiversitet // Bevægelse // Æstetik

desire an irresistible circular society

NEW EUROPEAN BAUHAUS

”SMUKT. BÆREDYGTIGT. SAMMEN.”

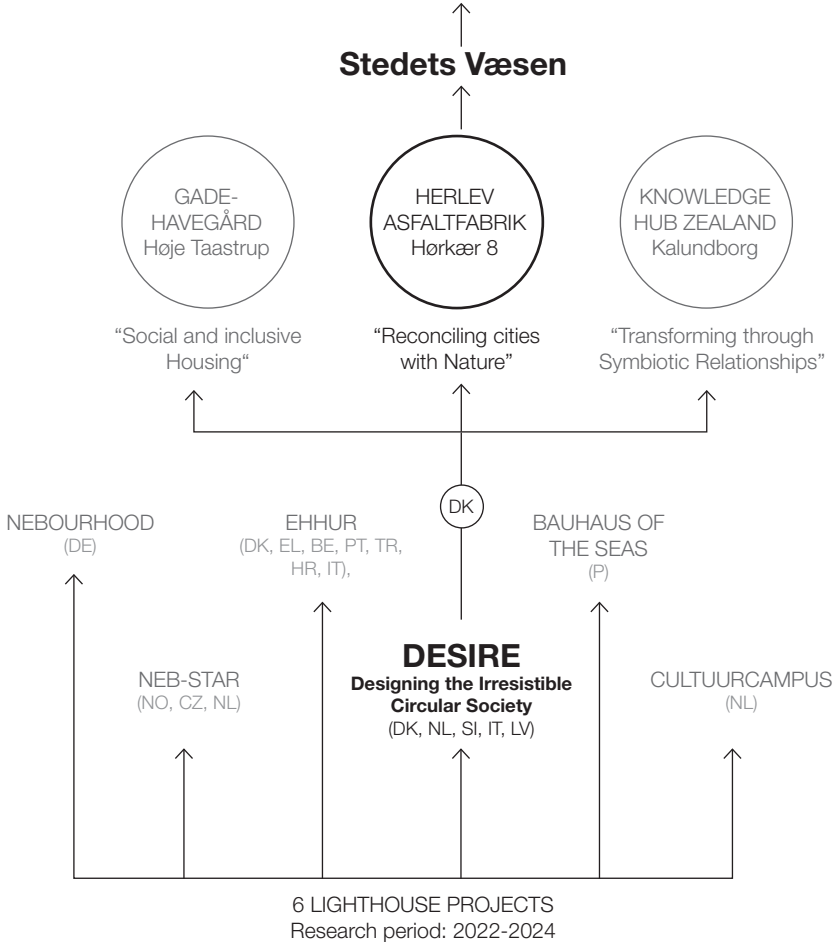
Om initiativet: The New European Bauhaus forbinder European Green Deal med vores daglige liv og leveområder. Det kalder på at alle europæere i fællesskab, forestiller sig og bygger en bæredygtig og inkluderende fremtid, der er smuk for øjet, sindet og sjælen.

New European Bauhaus
beautiful | sustainable | together

Havevæerten

New European Bauhaus

“BEAUTIFUL. SUSTAINABLE. TOGETHER.”

Lev men lad leve

- 1 *Natural Artefacts – nature, repair, responsibility* - Waller, Marion - 2023
- 2 Inspired by Haraway, Donna
- 3 *Genius Loci – Towards a phenomenology of Architecture* – Norberg-Schulz, Christian - 1979
- 4 *Land Sickness* – Schultz, Nikolaj - 2023
- 5 *Notat om den nye økologiske klasse* – Latour & Schultz - 2022
- 6 Designing an Irresistible Circular Society - www.irresistiblecircularsociety.eu/

kan kunst være et redskab for social og biologisk regeneration?

KONTAKT OS
madeleinekate@nxtbrand.dk
T. +45 53991581
IG @media.art.rebellion

nxt®

nxtbrand.dk